

עבודת גמר (תזה) לתואר מוסמך בנושא:

מעמדה הרשמי של יהדות התפוצות במדינת ישראל

אלעד לוביץ

תקציר

יהדות התפוצות מונה, נכון לשנת 2019, מעט יותר ממחצית העם היהודי. מדינת ישראל מנהלת מערכת יחסים מורכבת עם חלק זה של העם, אשר היוותה כר פורה למחקר בתחומי הסוציולוגיה מדע המדינה ושדות רוח וחברה אחרים. חרף הכתיבה הרבה בנושא זה, קיים חוסר בעולם המחקר בעיסוק במעמד הפורמלי של יהדות התפוצות במדינת ישראל. במחקר זה אני מבקש למלא את חלל זה על ידי סקירת דברי החקיקה, הפסיקה והמוסדות הממשלתיים העוסקים ביהדות התפוצות ומעניקים להם מעמד כזה או אחר במדינת ישראל. המחקר עומד על התהליכים, הטיוטות והדיונים שהובילו לתוצאה המצויה כיום. מסקנות המחקר מצביעות על כך שהיבטים רבים במעמדה המשפטי של יהדות התפוצות התגבשו באורח כמעט-אקראי וללא תכנון רחב אופקים, תוך הותרת פער גדול בין כוונות קברניטי המדינה והצהרותיהם לבין התוקף המשפטי שיצקו בהם. התמונה המתקבלת מן המחקר מראה כי מהלכים לבסס את מעמד יהדות התפוצות כגורם משפיע בעל יחסי גומלין עם המדינה נוטים להסתיים בחזרה על מחויבות המדינה לקיבוץ גלויות ולהגנה על יהודי התפוצות מפני אנטישמיות. רבדים אלה נמצאים אמנם בקונצנזוס רחב, אך ההתמקדות בהם מחלישה את כוחה של יהדות התפוצות כגורם משפיע בישראל, ומחמיצה בכך הזדמנות לבניית גשרים בין חלקי העם היהודי.